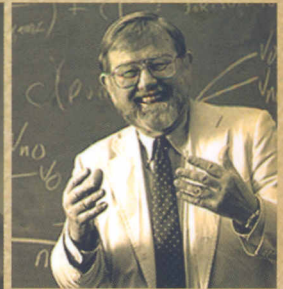
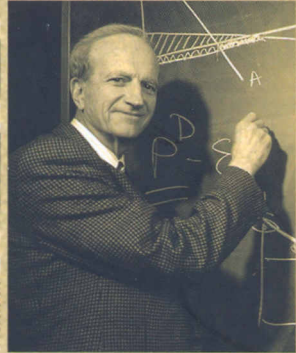

انتخاب عمومی

تحلیل اقتصادی قواعد بازی اجتماعی
از دیکتاتوری تا دموکراسی

جلد اول

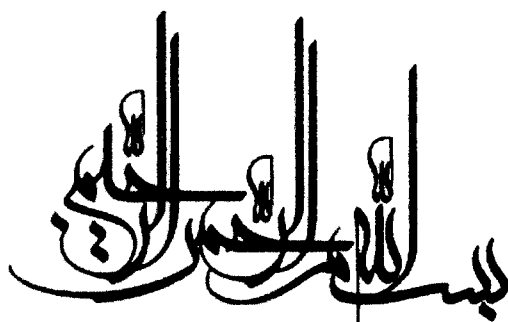
دنيس سي مولر

مترجمان

حجت ایزدخواستی، عباد تیموری، میرهادی حسینی،
بهرروز صادقی، اباذر کریمی راهجردی، سیده هما موذن جمشیدی، حمید هوشمندی

زیر نظر دکتر محسن رنالی

انتخاب عمومی

تحلیل اقتصادی قواعد بازی اجتماعی از دیکتاتوری تا دموکراسی
(جلد اول)

تالیف: دنیس سی مولر

مترجمان:

حجت ایزدخواستی، عباد تیموری، میر هادی حسینی، بهروز صادقی،
اباذر کریمی راهجردی، سیده هما موذن جمشیدی، حمید هوشمندی.

زیر نظر دکتر محسن رنانی

سرشناسه	مولر، دنیس سی، DENNIS C. MUELLER.
عنوان و پدیدآور	انتخاب عمومی تحلیل اقتصادی قواعد بازی اجتماعی از دیکتاتوری تا دموکراسی (جلد اول)/تالیف: دنیس سی مولر.
مشخصات نشر	نشر نور علم، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۶۱۸ ص. جدول، نمودار.
شابک	۸-۲۱۷-۱۶۹-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰-۱۶۹-۲۱۹-۶۰۰-۹۷۸ جلد دوم
وضعیت فهرست‌نویسی	براساس اطلاعات فیبا (فهرست‌نویسی پیش از انتشار).
یادداشت	مولر، دنیس سی، مؤلف.
یادداشت	ایزدخواستی، حجت، ۱۳۵۹، مترجم.
یادداشت	تیموری، عباد، ۱۳۶۴، مترجم.
یادداشت	حسینی، میر هادی، ۱۳۶۳، مترجم.
یادداشت	صادقی، بهروز، ۱۳۶۵، مترجم.
یادداشت	کریمی راهجردی، اباذر، ۱۳۵۸، مترجم.
یادداشت	موذن جمشیدی، سیده هما، ۱۳۶۱، مترجم.
یادداشت	هوشمندی، حمید، ۱۳۵۰، مترجم.
یادداشت	رنانی، محسن، ۱۳۴۴، ناظر.
موضوع	انتخاب اجتماعی.
موضوع	اقتصاد- جنبه های سیاسی
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ۱۷۷ الف ۹ م ۹ / ۸۶۴ HB
رده بندی دیویی	۳۰۲/۱۳۰۱

نشر نور علم: تهران- خ انقلاب- خ ۱۲ فروردین- پلاک ۲۵۹- ط ۴- واحد ۸ تلفن: ۶۶۴۰۵۸۸۰ و

۰۹۱۲۳۳۳۴۲۲۹ noreelm@yahoo.com ۶۶۴۰۵۸۹۴

انتخاب عمومی تحلیل اقتصادی قواعد بازی اجتماعی از دیکتاتوری تا دموکراسی (جلد اول)

تالیف: دنیس سی مولر

مترجمان: حجت ایزدخواستی، عباد تیموری، میر هادی حسینی، بهروز صادقی،

اباذر کریمی راهجردی، سیده هما موذن جمشیدی، حمید هوشمندی.

زیر نظر دکتر محسن رنانی

چاپ و صحافی: الغدیر

ناشر: نور علم

شمارگان: ۵۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵

شابک: ۸-۲۱۷-۱۶۹-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

فروشگاه در تهران: دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران پایگاه اینترنتی: www.nooreelm.com

موبایل کار: در صورت عدم دسترسی به کتاب‌های این انتشارات، از طریق تماس با شماره

۰۹۱۲۳۳۳۴۲۲۹ کتاب‌ها با پست به تمام نقاط ایران ارسال می‌شود.

این کتاب بازنگری عمده و دنباله گسترده‌ای بر کتاب انتخاب عمومی II (۱۹۸۹) است. شش فصل جدید به این کتاب افزوده شده و چندین فصل از ویرایش قبل مورد بازبینی گسترده قرار گرفته‌اند. بحث کار تجربی در زمینه انتخاب عمومی تا حد زیادی گسترش یافته است. در این کتاب همانند ویرایش‌های قبلی، کلیه عناوین اصلی انتخاب عمومی پوشش داده شده‌اند. این عناوین عبارتند از: چرا دولت وجود دارد، قواعد رأی‌گیری، فدرالیسم، نظریه باشگاه‌ها، سیستم‌های انتخاباتی دو حزبی و چند حزبی، رانت‌جویی، بوروکراسی، گروه‌های همسود، دیکتاتوری، اندازه دولت، مشارکت رأی‌دهنده و چرخه‌های تجاری سیاسی. مسائل هنجاری در زمینه انتخاب عمومی از جمله تحلیل هنجاری قاعده اکثریت، توابع رفاه اجتماعی برگسون-ساموئلسون، قضایای عدم امکان آرو و سن، نظریه قرارداد اجتماعی رالز و اقتصاد سیاسی قانونی بوکانان و تولاک نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

دنيس سى. مولر پروفیسور اقتصاد در دانشگاه وین است. وی پیش از این سال‌های زیادی در دانشگاه مریلند تدریس می‌کرد. پروفیسور مولر مؤلف کتاب‌های انتخاب عمومی II، سودها در بلندمدت، دموکراسی قانونی و چهار کتاب دیگر، به علاوه مقالات متعددی در مجلات معروف است. وی همچنین ویراستار کتاب دو جلدی اقتصاد سیاسی (۲۰۰۱)، دیدگاه‌هایی در مورد انتخاب عمومی (۱۹۹۷)، پویایی سود شرکت‌ها (۱۹۹۰) و همچنین شش عنوان کتاب دیگر است. پروفیسور مولر رئیس سابق جامعه انتخاب عمومی، انجمن اقتصادی جنوب، جامعه سازمان صنعتی و انجمن اروپایی پژوهش در اقتصاد صنعتی (EARIE) است. زمینه پژوهشی و تحقیقاتی اصلی ایشان همچنان انتخاب عمومی و اقتصاد صنعتی می‌باشد.

فهرست موضوعی

جلد اول

فصل	عنوان	مترجم
۱	مقدمه	بهروز صادقی
۲	دلیلی برای انتخاب جمعی - کارایی تخصیصی	عباد تیموری
۳	دلیلی برای انتخاب جمعی - باز توزیع	عباد تیموری
۴	انتخاب قاعده رأی	حمید هوشمندی
۵	قاعده اکثریت - ویژگی های اثباتی	حمید هوشمندی
۶	قاعده اکثریت - ویژگی های هنجاری	حمید هوشمندی
۷	جایگزین هایی ساده برای قاعده اکثریت	سیده هما موذن جمشیدی
۸	جایگزین های پیچیده برای قاعده اکثریت	سیده هما موذن جمشیدی
۹	خروج، اعتراض و عدم وفاداری	سیده هما موذن جمشیدی
۱۰	فدرالیسم	اباذر کریمی راهجردی
۱۱	رقابت دو حزبی - رأی گیری قطعی	عباد تیموری
۱۲	رقابت دو حزبی - رأی گیری احتمالی	حمید هوشمندی
۱۳	نظام های چند حزبی	حمید هوشمندی
۱۴	تناقض رأی گیری	میرهادی حسینی
۱۵	رانت جویی	میرهادی حسینی

فهرست موضوعی

جلد دوم

فصل	عنوان	مترجم
۱۶	بوروکراسی	میرهادی حسینی
۱۷	قوای مقننه و بوروکراسی‌ها	میرهادی حسینی
۱۸	دیکتاتوری	بهروز صادقی
۱۹	رقابت سیاسی و عملکرد اقتصاد کلان	بهروز صادقی
۲۰	گروه‌های همسود، کمک‌های انتخاباتی و رابطه‌گری	بهروز صادقی
۲۱	اندازه دولت	اباذر کریمی راهجردی
۲۲	اندازه دولت و عملکرد اقتصادی	اباذر کریمی راهجردی
۲۳	توابع رفاه اجتماعی	حجت ایزدخواستی
۲۴	عدم امکان رتبه‌بندی اجتماعی	حجت ایزدخواستی
۲۵	قرارداد اجتماعی عادلانه	حجت ایزدخواستی
۲۶	قانون اساسی به عنوان یک قرارداد مطلوبیت‌گرا	ایزدخواستی و حسینی
۲۷	حقوق لیبرال و انتخاب‌های اجتماعی	بهروز صادقی
۲۸	آیا انتخاب عمومی کمک‌چندانی به مطالعه سیاست کرده است؟	اباذر کریمی راهجردی
۲۹	تخصیص، بازتوزیع و انتخاب عمومی	عباد تیموری

فهرست تفصیلی مطالب

۱	پیشگفتار
۸	فصل ۱ مقدمه (مترجم: بهروز صادقی)
	بخش اول خاستگاه‌های دولت
۲۱	فصل ۲ دلیلی برای انتخاب جمعی - کارایی تخصیصی (مترجم: عباد تیموری)
۲۱	۱-۲ کالاهای عمومی و معمای زندانی‌ها
۳۰	۲-۲ بازی‌های هماهنگی
۳۴	۳-۲ کالاهای عمومی و ترسوها
۳۷	۴-۲ تدارک داوطلبانه کالاهای عمومی دارای بازده ثابت نسبت به مقیاس
۴۳	۵-۲ تدارک داوطلبانه کالاهای عمومی دارای فناوری‌های عرضه مختلف
۴۹	۶-۲ برون‌ریزها
۵۴	۷-۲ قضیه کوز
۵۷	۸-۲ کوز و هسته
۶۱	۹-۲ تعمیم قضیه کوز
	۱۰-۲ آیا قضیه کوز بدون حقوق مالکیت از پیش تعریف شده
۶۴	صدق می‌کند؟
۶۷	۱۱-۲ برون‌ریزها با وجود تعداد زیادی از افراد
۷۲	۱۲-۲ برون‌ریزها با وجود تعداد زیادی از افراد - یک بار دیگر
۷۴	۱۳-۲ نتایج تجربی در تدارک داوطلبانه کالاهای عمومی
۸۱	فصل ۳ دلیلی برای انتخاب جمعی - بازتوزیع (مترجم: عباد تیموری)
۸۳	۱-۳ بازتوزیع به شکل بیمه
۸۶	۲-۳ بازتوزیع به عنوان یک کالای عمومی
۸۸	۳-۳ بازتوزیع برای برآوردن هنجارهای انصاف
۹۳	۴-۳ بازتوزیع به منظور بهبود کارایی تخصیصی

- ۹۵ ۵-۳ بازتوزیع به شکل گرفتن
- ۱۰۱ ۶-۳ انتقال درآمد در ایالات متحده
- ۱۰۴ ۷-۳ بازتوزیع و توزیع درآمد
- ۱۰۶ ۸-۳ بازتوزیع به ذی نفعان ویژه

بخش دوم انتخاب عمومی در یک دموکراسی مستقیم

- ۱۱۴ فصل ۴ انتخاب قاعده رأی (مترجم: حمید هوشمند)
- ۱۱۵ ۱-۴ قاعده اتفاق آرا
- ۱۲۳ ۲-۴ انتقادهایی بر قاعده اتفاق آرا
- ۱۲۷ ۳-۴ اکثریت بهینه
- ۱۳۱ ۴-۴ اکثریت ساده به عنوان اکثریت بهینه
- ۱۳۶ فصل ۵ قاعده اکثریت - ویژگی های اثباتی (مترجم: حمید هوشمند)
- ۱۳۶ ۱-۵ قاعده اکثریت و بازتوزیع
- ۱۴۵ ۲-۵ چرخه
- ۱۴۷ ۳-۵ قضیه رأی دهنده میانی - مسائل تک بعدی
- ۱۵۰ ۴-۵ قاعده اکثریت و مسائل چند بعدی
- ۱۵۸ ۵-۵ اثبات قضیه رأی دهنده میانی - مورد چند بعدی
- ۱۶۰ ۶-۵ تعادل های قاعده اکثریت، هنگامی که رجحان ها بصورت فضایی تعریف نشده اند
- ۱۶۳ ۷-۵ اثبات محدودیت اکسترمال - قضیه قاعده اکثریت
- ۱۶۷ ۸-۵ محدودیت های اعمال شده بر رجحان ها، بر ماهیت و تعداد مسائل و بر انتخاب قاعده رأی که بتواند باعث تعادل ها شود
- ۱۶۷ ۱-۸-۵ همگنی رجحانی
- ۱۷۱ ۲-۸-۵ رجحان های همگن و قواعد اکثریت حائز شرایط
- ۱۷۶ ۳-۸-۵ ارتباط بین تعداد مسائل و گزینه ها و اکثریت لازم
- ۱۷۷ ۹-۵ زدوبند
- ۱۸۴ ۱۰-۵ زدوبند و چرخه

- ۱۸۷ ۱۱-۵ آزمون کردن زدوبند
- ۱۹۱ ۱۲-۵ دستکاری دستور جلسه
- ۱۹۱ ۱-۱۲-۵ کنترل دستور جلسه در یک محیط فضایی
- ۱۹۴ ۲-۱۲-۵ کنترل دستور جلسه در یک بازی تقسیم کیک
- ۱۹۶ ۱۳-۵ چرا اینهمه ثبات؟
- ۱۹۷ ۱-۱۳-۵ مسائل واقعاً یک بُعد دارند
- ۲۰۰ ۲-۱۳-۵ رأی دهی یک بعدی یکی یکی
- ۲۰۲ ۳-۱۳-۵ تعادل‌های زدوبند
- ۲۰۷ ۴-۱۳-۵ دلایل تجربی وجود چرخه
- ۲۱۳ ۵-۱۳-۵ شواهد تجربی وجود چرخه
- ۲۱۹ فصل ۶ قاعده اکثریت - ویژگی‌های هنجاری (مترجم: حمید هوشمند)
- ۲۲۰ ۱-۶ قضیه هیئت منصفه کندورسه
- ۲۲۹ ۲-۶ قضیه می درباره قاعده اکثریت
- ۲۳۳ ۳-۶ اثبات قضیه می در ارتباط با قاعده اکثریت
- ۲۳۵ ۴-۶ قضیه ری - تیلور درباره قاعده اکثریت
- ۲۳۷ ۵-۶ فروض زیربنایی قاعده اتفاق آرا
- ۲۳۹ ۶-۶ فروض زیربنایی دو قاعده مورد مقایسه
- ۲۴۳ ۷-۶ پیامدهای کاربرد قواعد تصمیم‌گیری در مسائل «نامناسب»
- ۲۴۳ ۱-۷-۶ تعیین پیشرفتهای کارایی تخصیصی بواسطه قاعده اکثریت
- ۲۴۷ ۲-۷-۶ تعیین باز توزیع بوسیله اتفاق آرا
- ۲۴۹ ۸-۶ نتایج
- ۲۵۴ فصل ۷ جایگزین‌هایی ساده برای قاعده اکثریت (مترجم: سیده هما مودن جمشیدی)
- ۲۵۴ ۱-۷ انواع فرآیندهای رأی‌گیری تعریف شده
- ۲۵۶ ۲-۷ مقایسه فرآیندها - کارایی کندورسه
- ۲۶۱ ۳-۷ مقایسه فرآیندها - کارایی بر اساس مطلوبیت‌گرایی
- ۲۶۳ ۴-۷ معیار شمارش بردا

۲۶۳	۷-۴-۱ اصول آکسیوماتیک
۲۶۷	۷-۴-۲ معیار شمارش بوردا و «سلطه اکثریت»
۲۶۸	۷-۴-۳ معیار شمارش بوردا و رفتار استراتژیک
۲۷۰	۷-۵ رأی‌گیری تأییدی
۲۷۲	۷-۶ توصیه‌هایی برای اصلاحات انتخاباتی
۲۷۵	فصل ۸ جایگزین‌های پیچیده برای قاعده اکثریت (مترجم: سیده هما موذن جمشیدی)
۲۷۷	۸-۱-۱ فرآیند آشکارسازی تقاضا
۲۷۷	۸-۱-۱ نحوه عملکرد فرآیند
۲۹۲	۸-۱-۲ مکانیسم حراج ورنون اسمیت
۲۹۴	۸-۲ رأی‌دهی امتیازی
۲۹۶	۸-۳ توضیح فرآیند رأی‌دهی امتیازی هیلاند و زکهاوسر
۳۰۱	۸-۴ رأی‌گیری با حق وِ تو
۳۱۱	۸-۵ مقایسه فرآیندها
۳۱۶	فصل ۹ خروج، اعتراض و عدم وفاداری (مترجم: سیده هما موذن جمشیدی)
۳۱۷	۹-۱ نظریه باشگاه‌ها
۳۲۴	۹-۲ رأی‌دهی رفتاری
۳۳۰	۹-۳ بهینگی کلی از طریق رأی‌دهی رفتاری
۳۳۹	۹-۴ باشگاه‌ها و هسته
۳۴۷	۹-۵ رأی‌دهی رفتاری: شواهد تجربی
۳۵۴	۹-۶ همکاری داوطلبانه، کارایی تخصیصی و برابری توزیعی
۳۵۸	۹-۷ نظریه انقلاب
	بخش سوم انتخاب عمومی در دموکراسی نمایندگی
۳۶۵	فصل ۱۰ فدرالیسم (مترجم: اباذر کریمی راهجردی)
۳۶۶	۱۰-۱-۱ منطق فدرالیسم
۳۶۶	۱۰-۱-۱ مسئله تخصیص

- ۳۷۰ ۱-۱-۲ فدرالیسم با نمایندگی جغرافیایی
- ۳۷۲ ۱-۲-۱ چرا تحت فدرالیسم اندازه دولت ممکن است «خیلی بزرگ» شود
- ۳۷۲ ۱-۲-۱ زد و بند
- ۳۷۵ ۱-۲-۲ جهان‌نگری
- ۳۷۷ ۱-۳-۱ وجوه انتقالی بین دولتی در فدرالیسم
- ۳۷۷ ۱-۳-۱ وجوه پرداختی بین دولتی به منظور رسیدن به بهینه پارتو
- ۳۸۵ ۱-۳-۲ شواهد تجربی در مورد وجوه انتقالی بین دولتی
- ۳۸۹ ۱-۴-۱ چرا در سیستم فدرالی ممکن است اندازه دولت «بسیار بزرگ» یا «بسیار کوچک» باشد؟
- ۳۹۷ ۱-۵ مشکل تمرکز تحت فدرالیسم
- ۴۰۱ فصل ۱۱ رقابت دو حزبی - رأی‌گیری قطعی (مترجم: عباد تیموری)
- ۴۰۲ ۱-۱۱ نتایج در حالت دموکراسی دو حزبی
- ۴۱۱ ۲-۱۱ رقابت دو حزبی در یک فضای سیاست مقید
- ۴۱۱ ۱-۲-۱ مجموعه آشکار شده
- ۴۱۷ ۱-۲-۲ مجموعه آشکار شده با وجود موضوعات پرجاذبه
- ۴۱۹ ۱-۳-۱ تقلیل دادن فروض مدل داوونزی
- ۴۲۰ ۱-۳-۱۱ کاندیدها میان سیاست‌ها، اولویت‌هایی دارند
- ۴۲۱ ۲-۳-۱۱ کاندیدها می‌توانند وارد رقابت شده یا از آن خارج شوند
- ۴۲۳ ۱-۴-۱ آزمون فرضیه رأی‌دهنده میانی
- ۴۲۹ ۱-۵-۱ مخارج عمومی محلی، کالاهای عمومی هستند یا خصوصی؟
- ۴۳۳ فصل ۱۲ رقابت دو حزبی - رأی‌گیری احتمالی (مترجم: حمید هوشمند)
- ۴۳۴ ۱-۱۲ عدم ثبات در رأی‌گیری قطعی
- ۴۳۷ ۲-۱۲ تعادل‌ها تحت رأی‌گیری احتمالی
- ۴۳۹ ۳-۱۲ ویژگی‌های هنجاری تعادل‌ها
- ۴۴۳ ۴-۱۲ تعادل‌ها با وجود گروه‌های همسود
- ۴۴۷ ۵-۱۲ کاربرد در مالیات‌بندی

۴۴۷	۱۲-۵-۱ منطق
۴۵۰	۱۲-۵-۲ دلایل و مدارک
۴۵۳	۱۲-۶ شرح و تفسیر
۴۶۰	فصل ۱۳ نظام‌های چند حزبی (مترجم: حمید هوشمندی)
۴۶۰	۱۳-۱ دو دیدگاه درباره نمایندگی
۴۶۲	۱۳-۲ انتخاب یک هیئت مقننه منتخب
۴۶۴	۱۳-۳ نمایندگی تناسبی در عمل
۴۶۵	۱۳-۴ قواعد و اصول انتخاباتی
۴۶۵	۱۳-۴-۱ فرمول‌های هیر، دروپ، امپریالی، دی هونت، سنت-لاگو
۴۶۸	۱۳-۴-۲ رأی تکی قابل انتقال (STV)
۴۷۰	۱۳-۴-۳ رأی‌گیری محدود
۴۷۱	۱۳-۴-۴ نظام‌های تک رأی غیرقابل انتقال (SNTV)
۴۷۲	۱۳-۵ قواعد انتخاباتی و تعداد احزاب
۴۸۱	۱۳-۶ قواعد انتخاباتی و درجه تناسبی بودن
۴۸۴	۱۳-۷ اهداف احزاب
۴۸۸	۱۳-۷-۱ نظریه‌های ائتلاف با فضای موضوع یک بعدی
۴۹۶	۱۳-۷-۲ نظریه‌های ائتلاف با فضای موضوع دوبعدی یا بیشتر
۴۹۶	۱۳-۷-۲-۱ قلب سیاسی
۴۹۹	۱۳-۷-۲-۲ نقطه میانی بُعد به بُعد
۵۰۵	۱۳-۸ ثبات و دوام کابینه
۵۰۵	۱۳-۸-۱ دوره استمرار دولت‌ها
۵۰۷	۱۳-۸-۲ افول دولت‌ها
۵۱۴	۱۳-۸-۳ خلاصه
۵۱۵	۱۳-۹ ثبات اجتماعی
۵۱۵	۱۳-۱۰ رأی‌دهی استراتژیک
۵۱۶	۱۳-۱۰-۱ رأی‌دهی استراتژیک تحت قاعده اکثریت نسبی
۵۱۸	۱۳-۱۰-۲ رأی‌دهی استراتژیک در نظام‌های چند حزبی

- ۵۲۰ ۱۱-۱۳ شرح و تفسیر
- ۵۲۸ فصل ۱۴ تناقض رأی گیری (مترجم: میرهادی حسینی)
- ۵۳۰ ۱-۱۴ فرضیه رأی دهنده عقلانی
- ۵۳۰ ۱-۱۴-۱ حداکثرسازی مطلوبیت انتظاری
- ۵۳۳ ۱-۱۴-۲ سلیقه رأی دادن
- ۵۳۴ ۱-۱۴-۳ رأی گیری به عنوان بازی گربه و موش
- ۵۳۵ ۱-۱۴-۴ رأی دهنده منطقی به عنوان استراتژیست حداقل کننده حداکثر پشیمانی
- ۵۳۸ ۱-۱۴-۲ نظریه رأی دهنده عقلانی: شواهد
- ۵۵۵ ۱-۱۴-۳ فرضیه رأی دهنده ابرازگر
- ۵۵۸ ۱-۱۴-۴ فرضیه رأی دهنده اخلاق گرا
- ۵۶۲ ۱-۱۴-۵ اولویت های اخلاقی به عنوان رفتار خودخواهانه
- ۵۶۴ ۱-۱۴-۶ رأی دهنده خود خواه
- ۵۶۹ ۱-۱۴-۷ خلاصه و نتیجه گیری
- ۵۷۶ فصل ۱۵ رانت جویی (مترجم: میرهادی حسینی)
- ۵۷۷ ۱-۱۵ نظریه رانت جویی
- ۵۸۰ ۱-۱-۱۵ مدل پایه ای رانت جویی با تعداد بازیگران ثابت
- ۵۸۲ ۱-۱-۱-۱۵ بازدهی صعودی با $1 < r \leq 2$
- ۵۸۲ ۱-۱-۱-۱۵ بازدهی صعودی با $r > 2$
- ۵۸۴ ۱-۱۵-۲ اثر ورود آزادانه
- ۵۸۵ ۱-۱۵-۳ رانت جویی با سرمایه گذاری های متناوب
- ۵۸۸ ۱-۱۵-۴ کاهش فروض
- ۵۸۸ ۱-۱۵-۴-۱ ریسک خنثایی
- ۵۹۱ ۱-۱۵-۴-۲ رانت جویی در بین گروه ها
- ۵۹۱ ۱-۱۵-۴-۳ رانت جویی زمانی که احتمال پیروزی به طور لوجیستیک
تعریف نشده است
- ۵۹۲ ۱-۱۵-۴-۴ طراحی رقابت های رانت جویی

- ۵۹۴ ۲-۱۵ رانت‌جویی از طریق تنظیم مقررات
- ۶۰۰ ۳-۱۵ رانت‌جویی و فرآیند سیاسی
- ۶۰۲ ۴-۱۵ رانت‌جویی از طریق تعرفه‌ها و سهمیه‌بندی‌ها
- ۱-۴-۱۵ اثرات اقتصادی تعرفه‌ها، سهمیه‌بندی‌ها و محدودیت‌های صادراتی داوطلبانه
- ۶۰۲ ۲-۴-۱۵ مدل‌های حمایتی درونزا
- ۶۰۹ ۳-۴-۱۵ معماهای باقیمانده
- ۶۱۱ ۵-۱۵ رانت‌جویی در سایر فعالیت‌های دولت
- ۶۱۳ ۶-۱۵ زیان رفاهی ناشی از رانت‌جویی چقدر است؟

پیشگفتار

۲۳۰ سال تولد و تکامل علم اقتصاد را می‌توان به سه دوره زمانی تقسیم‌بندی کرد: دوره نخست که از آدم اسمیت^۱ و انتشار کتاب «ثروت ملل» در سال ۱۷۷۶ شروع می‌شود و تا زمان رکود بزرگ در سال ۱۹۲۹ ادامه می‌یابد، دوره تکامل پایه‌های نظری علم اقتصاد یا همان اقتصاد خرد است. دوره دوم از زمان انتشار کتاب «نظریه عمومی اشتغال، بهره و پول» جان مینارد کینز^۲ در سال ۱۹۳۶ شکل می‌گیرد که در این دوره نیمه دوم علم اقتصاد یعنی اقتصاد کلان متولد می‌شود و تکامل می‌یابد. بخش اعظم آنچه که اقتصاد متعارف (مرسوم) یا نئوکلاسیک را تشکیل می‌دهد بر پایه این دو پاره از علم اقتصاد (اقتصاد خرد و اقتصاد کلان) شکل گرفته و بسط یافته است. ظهور کینز و تولد اقتصاد کلان تحولی بزرگ در علم اقتصاد محسوب می‌شود. از آن پس بود که نور افکن‌های اقتصاددانان به حوزه تازه و کاملاً مغفول مانده‌ای از سازوکارها و فرآیندهای کلان اقتصادی معطوف شد. اما نکته مهم این است که کشف اقتصاد کلان اگرچه تحولی انقلابی در علم اقتصاد بود، اما پایه‌های نظری و روند تکاملی گذشته علم اقتصاد را مختل نکرد. گویی علم اقتصاد دو بال مکمل - و نه جانشین - داشته است که بال اول آن در نیمه دوم قرن هجدهم و بال دوم آن در نیمه اول قرن بیستم جوانه زده و رشد کرده است. در واقع تکامل اقتصاد کلان تکمیل بخش دیگری از علم اقتصاد بود، بدون آنکه به بخش اولیه علم اقتصاد یعنی اقتصاد خرد آسیب بزند یا آن را تضعیف کند. اما در نیمه دوم قرن بیستم که دوره سوم تکامل علم اقتصاد شکل می‌گیرد، این علم دچار دگردیسی یا یک جهش ژنتیکی می‌شود. یعنی تحولاتی که در این دوره روی می‌دهد که از جنس کشف بخش‌های مکمل نیستند، بلکه آرام آرام دگردیسی‌هایی در ابعاد مختلف علم

---

1. Adam Smith

2. John Maynard Keynes

اقتصاد ظهور می‌یابد و به مانند جویبارهای پراکنده‌ای از حوزه‌های مختلف علم اقتصاد سرچشمه می‌گیرند و سرانجام به هم می‌پیوندند و به یک رودخانه بزرگ تبدیل می‌شوند که اکنون مجموعه آن را حوزه «انتخاب عمومی»^۱ می‌نامیم. در واقع حوزه انتخاب عمومی طیف گسترده‌ای از نظریات و تحلیل‌های تازه را وارد علم اقتصاد می‌کند و مرزهای دانش اقتصاد را به فراسوی اعداد و ارقام اقتصادی همچون درآمد، سود و زیان، فروش، تورم، نرخ بهره، نرخ ارز، رقابت، انحصار، تجارت و نظایر این‌ها می‌برد و چنان بسط‌هایی در ابزارهای تحلیلی علم اقتصاد ایجاد می‌کند که بتواند حوزه‌های بسیار متفاوت و کیفی‌تر اجتماعی و اقتصادی نظیر ازدواج و طلاق، خودکشی، جرم، قراردادهای اجتماعی، حقوق مالکیت، آزادی، دموکراسی، دین، فدرالیسم، بوروکراسی، قانون اساسی، و نظایر اینها را نیز وارد تحلیل اقتصادی کند. دگردیسی ماهوی و جهش ژنتیکی که در این دوره سوم در علم اقتصاد رخ داد به حدی جدی و خیره‌کننده بود که در دهه‌های اخیر بویژه از دهه ۱۹۸۰ به بعد سایه بسط‌ها و تحولات این حوزه از علم اقتصاد، سایر حوزه‌ها را به محاق برده است و نتیجه آن شد که بخش عمده‌ای از اقتصاددانانی که در این دوره جایزه نوبل اقتصاد را دریافت کرده‌اند کسانی بوده‌اند که به بسط مرزهای دانش اقتصاد در حوزه انتخاب عمومی پرداخته‌اند (از برجسته‌ترین این افراد می‌توان دانشمندانی همچون کنث آرو^۱، جورج استیگلر^۲، جیمز بوکانان^۳، رونالد کوز^۴، گری بکر^۵، ورنون اسمیت^۶، توماس شلینگ^۷، الیور ویلیامسون^۸ و الینور اوستروم^{۱۰} نام برد).

-
1. Public Choice
  2. Kenneth Arrow
  3. George Stigler
  4. James Buchanan
  5. Ronald Coase
  6. Gary Becker
  7. Vernon Smith
  8. Thomas Schelling
  9. Oliver Williamson
  10. Elinor Ostrom

اما منظور از انتخاب عمومی چیست؟ در ادبیات سنتی اقتصاد، کل فعالیت‌های اقتصاد به دو دسته فعالیت‌های بخش خصوصی و بخش عمومی یا دولتی تقسیم‌بندی می‌شود. تصمیمات بخش خصوصی همان تصمیماتی است که تحلیل پیامدهای آن‌ها بر عهده اقتصاد خرد است و تصمیمات بخش عمومی تا پیش از نظریه انتخاب عمومی همان تصمیماتی بود که تحلیل پیامدهای آن‌ها بر عهده اقتصاد کلان بود. بنابراین تصمیماتی نظیر تأسیس کارخانه، استخدام نیروی کار، سرمایه‌گذاری در تولید یک کالای خاص، تصمیم‌گیری یک فرد یا یک خانواده در مورد خرید پوشاک و نظایر اینها تصمیمات بخش خصوصی برای امور خودش محسوب می‌شد و در حوزه اقتصاد خرد دسته‌بندی می‌شوند. همچنین تصمیمات و سیاست‌ها درباره موضوعات یا متغیرهایی که تغییر آن‌ها کل فعالیت‌های اقتصادی جامعه را متأثر می‌سازد - نظیر حجم پول، نرخ بهره، نرخ مالیات، کنترل تورم، تعرفه‌گذاری بر واردات، پرداخت یارانه، کنترل نرخ ارز - تصمیماتی عمومی یا اقتصاد کلانی به حساب می‌آیند. در واقع در تصمیمات خصوصی فرض بر این است که پیامد تصمیمات به خود شخص بر می‌گردد و در تصمیمات اقتصاد کلانی فرض بر این است پیامد آن‌ها کل واحدها و فعالیت‌های اقتصادی جامعه را متأثر می‌سازد.

اما تا نیمه دوم قرن بیستم بخش بزرگی از تصمیمات اقتصادی یک جامعه از حوزه علم اقتصاد خارج بود؛ چرا که نه در حوزه تصمیمات شخصی و اقتصاد خردی بودند و نه در حوزه تصمیمات عمومی و اقتصاد کلانی. تا آن زمان علم اقتصاد در مورد این که برای ساختن یا نساختن یک پل چگونه تصمیم‌گیری شود سخنی نمی‌گفت؛ علم اقتصاد درباره اینکه کدام شیوه رأی‌گیری مناسب‌تر است یا اینکه کدام شکل دموکراسی کارآمدتر است تحلیلی نداشت؛ علم اقتصاد درباره اینکه میزان مشخصی از بودجه به کدامیک از کاربردهای عمومی نظیر آموزش و پرورش، بهداشت، جاده‌سازی و واکسیناسیون اختصاص داده شود بحث نمی‌-

کرد؛ علم اقتصاد در مورد اینکه چگونه برون‌ریز^۱ های فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی مردم می‌تواند عملکرد اقتصاد را به سمت ناکارآمدی ببرد چیزی نمی‌گفت؛ علم اقتصاد راجع به اینکه نظام اداری تا چه حد متمرکز یا تا چه حد تفویض شده باشد سخن نمی‌گفت؛ علم اقتصاد در این مورد که ایدئولوژی یا دین چه منافع یا زیان‌هایی برای عملکرد اقتصادی دارد نکته‌ای نداشت؛ علم اقتصاد درباره اینکه چرا کارگران یک کارخانه یا یک صنعت نمی‌توانند برای حفظ منافع خود در یک اتحادیه تشکل پیدا کنند تحلیلی نداشت؛ علم اقتصاد راجع به اینکه چرا مردمان یک شهر یا یک منطقه برای منافع مشترک خود نمی‌توانند با یکدیگر گفتگو کنند و به کنش جمعی^۲ دست بزنند رویکردی نداشت. و از این دست ناتوانی‌ها در علم اقتصاد فراوان بود.

از نیمه دوم قرن بیستم تلاش‌های زیادی آغاز شد که هدف آن‌ها پرداختن و پاسخ به چنین مسائلی بود. این تلاش‌ها گرچه در آغاز تحت عناوین بسیار متنوعی انجام می‌شدند اما به تدریج به یک جریان پهناور در حوزه اقتصاد تبدیل شدند که امروز عنوان کلی «انتخاب عمومی» را بر همه آن‌ها می‌گذاریم. انتخاب عمومی شامل رویکردهای متنوع برای تحلیل آن دسته از «تصمیم‌های اقتصادی - اجتماعی یک جامعه است که پیامدهای آن از خود تصمیم‌گیرنده فراتر می‌رود و «دیگران» را نیز در بر می‌گیرد. این «تصمیم» ممکن است از سوی دولت گرفته شده باشد یا از سوی بخش خصوصی؛ و این «دیگران» ممکن است همسایگان یک کارخانه باشند که از دود حاصل از فعالیت آن کارخانه آسیب می‌بینند یا کل خانوارهای یک جامعه باشند که از تصویب یک قانون (مثل قانون سربازی یا قانون یارانه) متأثر می‌شوند. این رویکردها عناوین مختلفی را به خود اختصاص می‌دهند، عناوینی همچون نظریه کنش جمعی، نظریه رانت‌جویی، نظریه قرارداد، نظریه حقوق مالکیت، نظریه رأی یا تحلیل اقتصادی

---

1. externality

2. collective action

دموکراسی، نظریه دولت، نظریه قانون اساسی و نظایر اینها شعبه‌های متنوعی از اندیشه ورزی در خارج از حوزه اقتصاد متعارف بوده‌اند که یا به تکامل، ارتقا و بسط دانش موجود اقتصاد نوکلاسیک پرداخته و ضعف‌های نظریه‌های موجود آن را ترمیم کرده‌اند یا به پدیداری و تکامل حوزه‌های کاملاً تازه‌ای در درون علم اقتصاد منجر شده‌اند. البته نباید فراموش کرد که هیچکدام از این بسط‌ها نتوانسته‌اند یا نخواسته‌اند علم اقتصاد متعارف (مرسوم) را به کلی زیر سوال ببرند یا از میدان به در کنند. به نظر می‌رسد که همه این تلاش‌ها، تلاش‌هایی تکاملی برای ارتقا توانمندی علم اقتصاد در توضیح پدیده‌های زیست اقتصادی-اجتماعی جوامع بوده است. به گونه‌ای قاطع می‌توان مدعی شد که امروز بخش اعظم تلاش‌های مرزی در دانش اقتصاد در حوزه انتخاب عمومی در حال شکل‌گیری است.

این کتاب مروری است بر آخرین تلاش‌هایی که در حوزه‌های متنوع انتخاب عمومی در علم اقتصاد در سال‌های آغازین قرن ۲۱ شکل گرفته و تکامل یافته‌اند. اگر چه این کتابی تخصصی است و برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی نگاشته شده است اما مروری بر فهرست فصول این کتاب می‌تواند به خوبی گستردگی و عمق تحلیل‌های حوزه انتخاب عمومی را بر خواننده غیر متخصص نیز آشکار کند. این کتاب حوزه‌های متنوع و گسترده‌ای از موضوعات همچون دلایل و ریشه‌های شکل‌گیری دولت (فصول ۲ و ۳)؛ مرور اشکال مختلف قواعد رأی‌گیری در دموکراسی‌های مستقیم و پیامدها، نقاط قوت و ضعف، منافع و زیان‌های هر یک از این قواعد؛ شکل‌گیری زدویندهای سیاسی (فصول ۴ تا ۹)؛ بررسی ویژگی‌های دموکراسی-های نمایندگی در چارچوب نظام‌های فدرالی، رقابت‌های دوحزبی و چندحزبی (فصول ۱۰ تا ۱۳)؛ بررسی دلایل رأی دادن برخی افراد و رأی ندادن افراد دیگر از منظر عقلانی و اخلاقی (فصل ۱۴)؛ فرایند شکل‌گیری رانت و رانت‌جویی در حوزه‌های مختلف بخش عمومی و چگونگی توزیع رانت در گروه‌های بهره‌مند از رانت (فصل ۱۵)؛ تأثیر بوروکراسی و بوروکرات‌ها بر عملکرد دستگاه‌های دولتی و فعالیت‌های اقتصادی (فصول ۱۶ و ۱۷)؛ ریشه-

های اقتصادی شکل‌گیری دیکتاتوری و اهداف دیکتاتورها (فصل ۱۸)؛ کاربرد رویکردهای انتخاب عمومی در تحلیل عملکردهای اقتصاد کلانی (فصل ۱۹)؛ بررسی مشکلات کنش جمعی و تأثیر گروه‌های همسود^۱ و رابطه‌گیری^۲ بر پیامدهای سیاسی و رفاه جامعه (فصل ۲۰)؛ دلایل رشد دولت‌ها و تأثیرات منفی آن‌ها بر عملکرد اقتصاد (فصول ۲۱ و ۲۲)؛ بررسی توابع رفاه اجتماعی و نظریه‌های قرارداد اجتماعی از منظر هنجاری (فصول ۲۳ تا ۲۶)؛ بررسی رابطه حقوق لیبرال، آزادی و انتخاب‌های اجتماعی (فصل ۲۷)؛ تأثیر تحلیل‌های انتخاب عمومی بر علوم سیاسی (فصل ۲۸)؛ و نقش انتخاب عمومی بر بهبود شیوه‌های تخصیص، توزیع و بازتوزیع در جامعه (فصل ۲۹) را در بر می‌گیرد.

این کتاب هم اکنون به عنوان مرجع درسی نظریه انتخاب عمومی در مقاطع تحصیلات تکمیلی بسیاری از دانشگاه‌های دنیا و نیز دانشگاه‌های برجسته کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد. در پنج سال اخیر نیز این کتاب منبع اصلی مورد استفاده این نگارنده در درس انتخاب عمومی دوره دکترای اقتصاد دانشگاه اصفهان بوده است. در واقع این کتاب را تعدادی از دانشجویانی که درس انتخاب عمومی را در دوره دکترای اقتصاد دانشگاه اصفهان با من گذرانده‌اند به تدریج و با مشارکت یکدیگر ترجمه کرده و با نظارت اینجانب آن را اصلاح، ویرایش و نهایی کرده‌اند. در واقع هر فصل از این کتاب را یکی از دانشجویان برجسته این کلاس‌ها در یکی از ترم‌ها ترجمه کرده است. سپس هریک از فصول کتاب توسط دیگر دانشجویان نیز مطالعه شده و ضمن طرح مباحث آن در کلاس، اشکالات ترجمه نیز در یک فرایند نظارت تدریجی جمعی، کشف، بهبود و ارتقا یافته است و البته در نهایت با یک ویراستاری عمومی و یکدست‌سازی و استاندارد سازی ترجمه معادل‌های واژگانی نیز همراه شده است. نام مترجم هر یک از فصول مقابل عنوان همان فصل در فهرست موضوعی و

-
1. interest groups
  2. lobbying

همچنین فهرست تفصیلی کتاب ذکر شده است. در واقع ترجمه این کتاب از سال ۱۳۹۱ تا اکنون و به صورت تدریجی شکل گرفته است که نمونه یک همکاری بلندمدت و ارزشمند دانشجویی بوده است. بی گمان حقوق مادی و معنوی این ترجمه از آن دانشجویان است و سهم من به نظارتی عمومی بر معادل گذاری‌های واژگان تخصصی و بهبود و ویرایش برخی عبارات، جملات و بندهای دیرپاب فصول محدود شده است. حق این است که نام من نمی‌بایست بر روی جلد کتاب ظاهر می‌شد چرا که بخش اصلی و اعظم کار توسط خود دانشجویان انجام شده است. با این حال، به اصرار و تصمیم جمعی دانشجویانم، مبنی بر درج نام من در میان مترجمان، تمکین کردم.

بی گمان علی‌رغم توجهات و بازخوانی‌هایی که انجام شده است این کتاب با نقاط ضعفی در معادل گذاری‌ها و ترجمه روبرو است که به طبیعت گسترده و متنوع مطالب و محتوای پیچیده کتاب باز می‌گردد. می‌شد به همین بهانه کتاب را منتشر نکرد. اما به علت حجم گسترده این کتاب و محدود شدن بازار آن به دانشجویان تحصیلات تکمیلی برخی رشته‌ها، بعید می‌دانم مترجم یگانه‌ای برای ترجمه آن اهتمام ورزد. بنابراین دریغ آمد که این ترجمه نیز در دسترس علاقه‌مندان قرار نگیرد. بی گمان تذکرات و نقدهای دانشجویان و پژوهشگران ارجمندی که در سال‌های آتی این کتاب را مورد استفاده قرار می‌دهند، قطعاً در بهبود ویرایش‌های بعدی کتاب مؤثر خواهد بود.

وظیفه خود می‌دانم که از دانشجویان گرامی‌ام که طی سالیان گذشته با پیگیری‌ها و همکاری مستمر خود به تحقق ترجمه این کتاب یاری رساندند سپاسگزاری کرده و برای آنان آرزوی سلامتی و توفیق بیشتر را داشته باشم.

دانشگاه اصفهان - محسن رنانی

آبان ۱۳۹۵

Public Choice (Vol. 1)

DENNIS C. MUELLER

